

THE DUTCH DICKENSIAN

Volume XXXI, winter 2011, No 77.

**The Dutch Dickensian is een uitgave van
The Haarlem Branch of the Dickens Fellowship**

SN 0167-8388

COLOFON

The Dutch Dickensian is het officiële tijdschrift van the **Haarlem Branch**. De Haarlem Branch, opgericht in 1956, is Branch 142 van The Dickens Fellowship.

Secretariaat van de Haarlem Branch:

Mr. Pieter de Groot, Kanaaldijk 81, 1454 AC, Watergang.

De contributie voor lidmaatschap van de Haarlem Branch bedraagt voor 2010 €25,- ; een familie lidmaatschap bedraagt €35,-. Het verenigingsjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Van de bezorging.

Leden van de Haarlem Branch kunnen The Dutch Dickensian ter vergadering uitgereikt krijgen.

Bezorging per post, aan het huisadres, voor leden van de Haarlem Branch, bedraagt €7,50, te voldoen vóór 1 februari van het lopende verenigingsjaar.

Voor niet leden van de Haarlem Branch bestaat de mogelijkheid om zich voor €17,50 jaarlijks, te voldoen vóór 1 februari van het lopende verenigingsjaar, te abonneren op The Dutch Dickensian. De bezorging geschiedt dan per post aan het opgegeven adres.

Vervolg aan de andere binnenzijde omslag.

**Inhoud van The Dutch Dickensian, Volume XXXI, No 77,
Winter 2011.**

	pagina
Inhoud	145
Van de redactie	146
Kortverslag 229 ^{ste} Vergadering 22 oktober 2011	147
Draft Program 2012 Conference	151
Sairey Gamp door Liesbeth van Aalst	153
“The Bill of Fare” by Charles Dickens (1831) uit: <i>Charles Dickens and Maria Beadnell (Dora), Private correspondence</i> . Edited by G. P. Baker, The Bibliophile Society, Boston, 1908.	158
Reflection on an Evening in May 1832, door Ton Vroom	174
A Crisis in the Affairs of Mr. John Bull by Charles Dickens, <i>Household Words</i> , No 35, November 23 1850	176
Dickens en zijn Biografen: Frank Marzials door Guus de Landsheer	183
Boekbespreking: <i>Charles Dickens a Life</i> by Claire Tomalin door Ton Vroom	189
Bericht aan de lezers	192
N.B. De sluitingstermijn voor opname copy in het winter nummer van dit jaar is zondag 26 februari.	

N.N.B. Presentatie Dickens bundel Haarlem Branch:
zaterdag 4 februari 2012 in Trou Moet Blijcken

Waarde lezer,

In deze Dutch Dickensian weer veel lezenswaardigs. Zoals daar is het aanminnige persontje van Sairey Gamp. Zoals daar is het gedicht: *The Bill of Fare*, door Dickens geschreven in 1831 en door hem voorgedragen op een avondje bij de familie Beadnell. Zoals daar is een hoofdartikel uit *Household Words* uit 1850 geschreven door de Conductor himself: Charles Dickens. Het laatste is een verbazingwekkend artikel. Om te beginnen is er de mist, die iets later in blanke verzen de opening van *Bleak House* zal sieren. De oer Engelse familie Bull wordt ten tonele gebracht met inbegrip van een aantal oer Engelse vooroordelen zoals de door Dickens als perfide afgeschilderde invloed van Rome. De Puseyisten (strijders voor gelijke rechten van rooms-katholieken) krijgen het er stevig van langs. Ook komt Ierland aanbod, voor het gemak was Dickens even vergeten dat de staat waarin Ierland in 1850 verkeerde alles te maken had met bloedige invallen door Cromwell, land onteigening in de 18de eeuw, wrede onderdrukking van Iers vrijheid denken in diezelfde eeuw, opheffen van het Ierse parlement in 1800, Engels, genaast, grootgrondbezit met vooral absente 'heren', cholera epidemieën, hongersnood die meer dan 1.000.000 levens kostte, wurg contracten voor de pachters uit te betalen in natura (vandaar dat de export van granen en boter tijdens de Great Famine gewoon doorging). Hoe een groot romancier een klein politicus blijkt te zijn. Uw redacteur.

Kort verslag van de 229ste vergadering van The Dickens Fellowship Haarlem Branch.

In een zinderend Kraantje Lek verzamelden zich 20 leden. De president constateert zijn traditionele overweldigende opkomst. Daarnaast, stelt hij vast, hebben wij een spreker die het gaat hebben over het hoogtepunt in het oeuvre van Dickens en die daarbij voor zijn lezing ook nog eens een ingewikkelde titel heeft bedacht. Het kan weer niet op.

Afwezig zijn beide redacteuren, die vermaak op andere plaatsen hebben, zodat er dit maal geen Dutch Dickensian kan worden uitgereikt. Maar die houden wij dan nog te goed, zo stelt de president monter vast.

Secretaris en penningmeester hebben niets te zeggen maar doen dit toch.

Dan kondigt de president de spreker aan. Deze begint met op te merken dat hij Edwin Drood voor het eerste las in de leeskring van Rotterdam die toen onder aanvoering van wijlen Ebbinge Wubben stond. Het komt misschien wat vreemd over, zo vervolgt hij, om het Kerstverhaal Edwin Drood te behandelen op een herfstbijeenkomst maar de seizoenen lopen in dit land al jaren door elkaar. Spreker stelt dat hij een "Drodascopist" is, waarmee meteen verklaart wordt waarom hij zich vandaag tot de "externe lijnen" zal beperken.

In het boek komt nogal wat Zuid Nederlands Calvinisme voor. Types als Grewgious, Bazzard en Billickin zijn overduidelijk van die snit. Dit blijkt ondermeer uit het "God bless" van Grewgious tegenover het "God save" van Jasper. Als Jacobs dan ook nog stelt dat Jasper en Landless van Noord Nederlandse komaf zijn, waart de geest van notaris Keuning even door het tuighuis. Verder meent hij dat Datchery uit India komt; iets dat alleen al bewezen wordt door het feit dat hij veel kan drinken en over een Eskimo speer beschikt. Het valt spreker verder op dat Dickens weer eens oudere vrouwen ten tonele voert die last hebben van kwalen. In dit kader ziet hij de "Tombatism" van Durdles als een verademing. Duidelijk is wel dat Dickens, die ongetwijfeld zijn einde voelde naderen, met dit boek nog eenmaal wilde vlammen.

Dan komt Jacobs met zijn theorie die naast opmerkelijk, zelfs huiveringwekkend kan worden genoemd, en die krachtig kan worden samengevat in één woord: "Opium".

Het gaat in The Mystery of Edwin Drood uiteindelijk om de opium handel. De moord op Edwin Drood heeft een financieel oogmerk en misschien wel twee want de opiumhandel wordt gedreven door Jasper en Tope. Zij doen dit vanuit hun hoofdkantoor in de toren van de kathedraal.

Want er hebben niet zomaar opiumoorlogen gewoed tussen Turkije en Engeland en ook Egypte en Ceylon worden niet voor niets genoemd. Als

spreker dan ook nog aantoont dat in het toch al korte verhaal drie maal een uurwerk het begeeft dan vraagt hij zich af wat voor bewijzen men nog meer nodig heeft.

Jasper komt, met net zo'n donker uiterlijk als Helena en Neville, ook uit Ceylon. Vanaf dit eiland, waar ook de kaneelhandel welig tierde, stuurt de vader van Jasper zijn zoon naar Engeland. Hierdoor raakt Jasper getraumatiseerd. De moord op Edwin Drood heeft hij echter niet begaan, daar is Honeythunder voor verantwoordelijk. Het lichaam ligt in de tombe van Mrs. Sapsea.

Maar daarvoor is Edwin Drood nog naar Tunbridge Wells gegaan om hulp te bieden bij een damdoorbraak. Hij verliest zijn juwelen hij bij het aantrekken van zijn schoenen. Dit gebeurt allemaal op de zelfde plek waar jaren daarvoor moeder Bud is verdronken omdat Tartar het te druk had met het redden van Crisparkle.

Spreker sluit af met de woorden: "maar misschien is het wel heel anders gegaan", daarbij een dankbaar publiek in verwildering achterlatend.

De president dankt spreker waarna er vragen zijn.

Mevrouw Adolfs vraagt welk Edwin Drood scenario spreker aanhangt. Spreker zegt, in tegenstelling tot zijn eerdere beweringen, dat Drood niet dood is. De heer Lokin stelt voor dat spreker zijn theorie instuurt naar het gezelschap van Droomisten dat originele oplossingen verzamelt, want dit heeft nog nooit niemand bedacht en zal ook nooit iemand meer bedenken. Uniek, is het woord dat hij zoekt. De heer Kabel vraagt zich af wat die theorie dan wel was.

Spreker merkt op dat hij meerdere theorieën heeft. De titel van de lezing had ook anders kunnen luiden en er had in zijn voordracht ook een herder gejonast kunnen worden. De leden maken kenbaar dat zij voorlopig aan één theorie genoeg hebben.

Waarna wij aan tafel gaan.

Het diner begint gemoedelijk maar dan staat mevrouw Bouwens op en zegt de hele tijd niet begrepen te hebben wat spreker bedoelde.

Spreker is verbijsterd, hij is maanden bezig geweest en dan krijg hij dit te horen. Hij biedt aan de lezing over te doen maar dat vind niemand nodig. Hij voegt er aan toe bewondering voor Dickens te hebben voor dit halve boek. Verder heeft hij nog een toevoeging op de lezing: het karakter van John Jasper is beschadigd omdat hij getuige is geweest van een verdrinking in 1869. Wel is hij een psychopaat, maar veel verontrustender zijn de morele verbintenissen en het gebrekkige dijkbeheer in die tijd.

De heer Kooiman vraagt naar een Sikh en de heer Lokin naar waar spreker de meeste aandacht aan besteed heeft. Spreker combineert de vragen in een

antwoord door te zeggen dat hij aandacht heeft besteed aan personages met een moreel kenmerk, waaronder Sikh's.

De heer Lokin vraagt zich nog af of Dickens in dit boek iets anders heeft gedaan dan in zijn andere boeken en de heer Ferdinandusse stelt dat er tijdens een voordracht altijd het gevaar bestaat dat een spreker met zijn verhaal alle kanten opgaat. Waarvan acte. Als dan mevrouw Van Daalen begint over het English speaking Theatre uit Leiden worden oude wonden tot op het bot opgereten en sluit de president schielijk af met ons allen te danken voor de komst want wij hebben gezamenlijk de fakkel weer brandende gehouden op deze verwarrende dag.

Mededelingen:

- De eerste bijeenkomst in 2012 is op 4 februari in Trou Moet Blijken. Hier zal Het Boek worden gepresenteerd aan een verwachtingsvol publiek. Naast u als lid zullen er ook diverse gasten aanwezig zijn. Tevens zal die dag de complete Dutch Dickensian on line beschikbaar komen.
- Voor de zomerbijeenkomst trekken wij hoogst waarschijnlijk weer richting Bronkhorst waar het Dickens museum van dr. De Jong volgend jaar 25 jaar bestaat. De onderhandelingen zijn in een gevorderd stadium.
- Het is eindelijk zover, het bestuur denkt er goed aan te doen om de contributie te verhogen en heeft aldus besloten. In plaats van € 25,- per lid en € 35,- voor een paar, gaat u ingaande 2012 € 30,- per lid en € 40,- voor een paar betalen. In het briefhoofd staat het rekeningnummer.
- Het archief mist nog steeds een aantal convocaties. Wij zijn op zoek naar exemplaren uit: 1959, 1961 t/m 1966, 1971, 1975 t/m 1977.
- Daar dachten wij uniek te zijn met het uitbrengen van een boek over Dickens maar ook anderen ratelen maar door op hun typemachines. Zo is daar Janny van der Molen met haar "Helden" waarbij Dickens één van die helden is; David Barry met zijn "Micawber Down Under" en Anneke Hesp met een boekje rond wandelingen van Dickens. Mocht uw meer willen weten dan mag de secretaris lastig gevallen worden.
- Dun is het complete werk van Dickens ook online te vinden en wel op de website: www.dickens-online.info . Uw secretaris ging eens kijken maar werd steeds afgeleid door de advertenties die nu eenmaal bij een gratis website horen.

- De British Consulate-General stuurde ons een brief waarin stond dat men graag iets voor de Britse onderdanen wil doen. Mocht u een Brits paspoort hebben dan kunt u zich aanmelden bij Kirsty.Donald@fco.gov.uk

Conferenties (informatie bij uw secretaris of the website)

- De Annual Conference voor 2012 wordt gehouden in **Portsmouth** ook wel aangeduid als Portsuiden, van 9 tot 13 augustus.

The main features will be:

- * A tour of the many Dickens-related sites in the Friday afternoon
- * The performance of "*Barnaby Rudge*" at the King's Theatre on the Friday evening
- * The Bicentennial Banquet on the Saturday night hosted by the Lord Mayor
- * The unveiling of the Dickens Statue in the Guildhall Square on the Monday.

For further details, and to log into the system, contact: geoffreychristopher132@btinternet.com or G Christopher, 39 Northern Parade, Portsmouth PO2 9PB, UK.

- Inmiddels is bekend dat de Annual Conference voor 2013 wordt gehouden in Boulogne en wel van 26 juni t/m 1 juli. Accommodatie aldaar in hotels in het stadscentrum.
- En, vooruit dan maar, de Annual Conference voor 2014 is in Chicago en wel van 16 juli t/m 21 juli.

London Calling

- Op het hoofdkwartier in Londen wordt hard gewerkt. Ja, dat wordt maar al te vaak onderschat. Sommigen van ons menen dat men daar nog steeds eens per week per tricycle een brief op de post doet maar de tijden zijn veranderd. Teneinde de werklust te verlichten denkt men nu ondermeer aan de aanstelling van "a Vice Chairman, to support the work of the Chairman, and a third Hon Gen Secretary or an assistant Secretary to ease the administrative burden".
- Binnenkort is het complete archief van Mr. Dick's Kite via (alweer die) online beschikbaar voor een hunkerend publiek.
- In de USA is weer een Branch geïnstalleerd en wel in Houston.
- De British Council maakt werk van het Dickens jaar. Men organiseert activiteiten over de hele wereld en doet daarbij ondermeer Iran, Burma en Zimbabwe aan. Landen waar men doorgaans makkelijker in komt dan er weer uit gaat maar het gaat

natuurlijk om het eerste. Men zoekt nog vrijwilligers, misschien iets voor de third Secretary. Alle andere bijzondere activiteiten naar aanleiding van het Dickens jaar 2012 kunt u vinden op de website van The Dickens Fellowship.

**9th – International Dickens Fellowship Bicentenary Conference - 2012
Dickens's Portsmouth Thursday Tuesday 14th August
DRAFT Outline Programme**

Conference bed & breakfast rooms are *en suite* in Portsmouth University's Rees Hall facing over Southsea Common to the Isle of Wight. It is ¼ miles from Portsmouth and Southsea Station and near Guildhall Square where lectures will be largely held, tho' evening meals will in Rees Hall. (The Olympics – arranged to celebrate Dickens's bicentenary – will be on a Big Screen in the Square.) The City's Exhibition on Sherlock Holmes (also born in Portsmouth) is a 5-minute walk from Rees Hall.

Thursday afternoon (9th) - registration (and a chance to see the **Dickens and Doyle Special Collections** in the City Library). Thursday evening - **Lord Mayor's Reception, then a light lecture.**

Friday morning (10th) – lectures, lunch followed by tour of Dickens-related sites – see “Dickens Trail” on the website.

Friday evening at the **King's Theatre** to see Eileen Norris's *Barnaby Rudge* ending its week's run.

Saturday morning (11th) - **AGM** and a Lecture.

Saturday afternoon - parallel events of choice, with people invited to “do their own thing”: talks on special topics, research papers, exhibitions, performances, videos of Dickens films.

Saturday evening - **Banquet** in the Guildhall.

Sunday morning (12th) - service in **St Mary's Church**, successor to the one Dickens was baptised in.

Sunday afternoon - choice of two tours (“til one is full).

(a) “**Jane Austen Tour**” – her home at **Chawton**, her birthplace at **Steventon**.

(b) “**Roman Tour**” - **Roman Fort** longest Roman wall outside Italy, largest **Roman Villa**.

Sunday evening - in-house entertainment.

Monday morning (13th) - lectures, lunch and **Unveiling of the Dickens Statue** in Guildhall Square.

Monday afternoon - final Lectures. Monday evening – another Dickens-related play?

Tuesday will be normal departure day, though there will be an optional extra day.

The cost of the full programme, Thursday reception through to Tuesday morning, will be £520, with a £60 non-refundable deposit. (Payment details - in GB Pounds – see below.)

(If we manage to negotiate a reduction, this will be passed on at the conference.)

Double rooms with good-view (25 only) are available on a first come basis, or for special needs.

[There will be an optional **Maritime Heritage Day** on the Tuesday – **HMS Victory, HMS Mary Rose (and its Museum), HMS Warrior (1860)** - and seeing-things-you have missed – cost of B&B, transport and tickets is **£58 extra.**] Other pre and post B&B nights in the Hall, @ £37 on request.

Contact: Geoffrey Christopher, 39 Northern Parade, Portsmouth, PO2 9PB, England.

geoffreychristopher132@btinternet.com

PAYMENTS to “Dickens Fellowship (Conference)”

Payments may be made in GB Pounds by cheque or bank draft, or by direct credit transfer through a bank. All payments other than direct bank transfers should be sent to:

Geoffrey Christopher, 39 Northern Parade, Portsmouth, PO2 9PB, UK,
stating the sum sent with details of the purpose and persons they apply to.
(When the full programme is set, a pro forma for individual days will be provided.)

Data needed for INTERNATIONAL direct transfers (IBAN) to be made by or through a person’s bank – GB Pounds please – to:

Dickens Fellowship Conference, Portsmouth

Bank: Lloyds TSB, 16A, High Street, Cosham, PO6 3YB
and entering

6 digit sort code: 772520

8 digit A/c No.: 82903060

BIC: LOYDGB21B48

IBAN: GB32 LOYD 7725 2082 9030 60

Notify Geoffrey Christopher at geoffreychristopher132@btinternet.com or by post (as above) stating the sum sent with the date it was sent and the purpose and persons they apply to.

Include details as above and notify Geoffrey Christopher by post or e-mail as above.

Conference organiser: Professor Tony Pointon, tony.pointon@port.ac.uk

phone/ansaphone 0044 23 9238

2241

(Home)

84

2288

(Work)

07963 108 132 (Mobile)

**SAIREY GAMP,
HUMOR EN TRAGIEK IN LEVEN EN WERK VAN EEN
'OVERTOLLIGE' VROUW**

Liesbeth van Aalst

Bij elke passage in 'Martin Chuzzlewit' (1843/44) waarin Sairey Gamp haar intrede doet, wrijft de gemiddelde lezer zich kneuterend de handen; 'heerlijk mens', denkt men bij haar in sappig Cockney gespuide wijsheden over het tranendal dat dit leven is: de 'Piljans Projiss' of a mortal wale', waarmee zij haar aandeel levert in de kleurrijke wereld van Dickens.

Vroedvrouw, ziekenverzorgster en lijken aflegster, kondigt zij haar komst aan met het doordringende aroma van sterke drank; een onmisbare steun in haar dienstbaarheid aan de lijdende mensheid. Teneinde bij elke crisis verzekerd te zijn van dit hulpmiddel, eist zij van elke opdrachtgever de aanwezigheid van 'a bottle on the chimley piece' om -als de situatie haar hiertoe dwingt- haar professe met de benodigde toewijding uit te kunnen voeren.

Zij is een dikke, oude vrouw met scherpe oogjes en een in delicaat blauw gearrangeerd aangezicht -vooral rond de neus- het laatste een gevolg van voornoemd medicijn. We zien haar in al haar glorie, toegerust met haar professionele valies en paraplu, van welks laatste de originele kleur (rottend bladgroen) wordt opgevrolijkt door blauwe reparatie lappen. Teneinde de boel ook beneden droog te houden, voert zij ten allen tijde haar 'pattens'² met zich mee; een zegen bij nat en modderig straatverkeer.

What a blessed thing it is -living in a wale- to be contented', zoals zij haar collega Mrs. Betsy Prig toevertrouwt, want tevreden is zij en terecht; troost aan het ziekbéd, medeleven met de rouwenden en verwelkoming van het nieuwe leven, maken haar tot een niet te verwaarlozen lichtpuntje in haar omgeving. 'Bless the babe and save the mother, is my mortar; but I makes so free as to add to that, don't try no impogisian with the Nuss, for she will not abear it'. Vrij vertaald luidt Sairey's motto: 'alles goed en wel, maar geen gesodemier'. Zij is een zeer kleine zelfstandige in een keiharde wereld en als zodanig bereid, vér te gaan in het handhaven van haar positie.

Dit betekent in de dagelijkse praktijk het toepassen van eenvoudige maar effectieve methoden om de recalcitrante patient te bedwingen, zoals - bijvoorbeeld bij verlies van bewustzijn - het bijten van de duimen, het forceren van de vinger gewrichten en - in extreme gevallen- het ferm door elkaar schudden van de lijder. Het toedienen van medicatie gebeurt in principe goedschiks, maar als de omstandigheden het vereisen, deinst zij niet terug voor geweld.

Met een professioneel oog observeert zij haar medemens; van de pasgetrouwde jonge vrouw tot de seniele oude man; zij allen zijn potentiële klanten en in sommige gevallen zelfs in meerdere opzichten, zoals wanneer zij de ledematen van een knappe jongeling in koorts delirium, in de positie van de laatste rust manoeuvreert en- het kopje scheef - constateert: 'Ah! He'd make a lovely corpse.'

Sairey Gamp volgens Frederick Barnard, rond 1890

Met voornoemde Betsey Prig heeft zij een zakelijk bevredigende relatie , die bestaat uit 'one off, one on' diensten waarbij de patiënt dag en nacht zorg

nodig heeft. Mrs. Prig heeft een rijke ervaring opgedaan met 'lunacies': 'well she knows their ways, which putting 'm right close afore the fire when fractious, is the certainest and most compoging.'

Sairey Gamp(R) & Betsy Prig(L) volgens Phiz

Deze uitstekende samenwerking uit zich ook in het verstrekken van informatie bij het wisselen van de dienst; naast de benodigde 'drop of somethink', worden de verstrekte levensmiddelen af- of aangeraden. Zalm in het zuur is een aanrader, maar het vlees dat 'naar de stal smaakt' (paard) wordt resoluut afgewezen. Waar noodzakelijk wordt de patiënt beroofd van zijn of haar hoofdkussen, teneinde de harde leunstoel het uitnodigende 'dud' aspect te geven dat een hardwerkend mens toekomt.

Sairey's privé leven speelt zich af op de eerste verdieping, boven de winkel waar de heer Sweedlepipe zijn nering drijft als vogelverkoper en barbier. In haar knusse kamertje noodt alles tot spirituele overpeinzing: de theeketel -gevuld met gin- binnen handbereik en de kledingstukken van lang overleden cliënten bungelend boven het bed. 'A pleasant evenin' though warm, which we must expect, when cowcumpers is three for two pence'. Dit is Sairey Gamp, aan wie het gemis van mr. Gamp niet is af te zien; zij is weduwe en voor de komende en gaande man kan dit niet anders dan een zegen voor de overledene betekenen. Zij is een produkt van haar tijd; hard voor anderen, toegeeflijk voor zichzelf. 'Gamp is her name and Gamp her natur'.

HET GROTE FALEN

In de negentiende eeuw was een ongetrouwde vrouw uit de middenklasse mislukt; status en voldoening waren onlosmakelijk verbonden aan een echtgenoot en kinderen. De maagd van dertig en ouder, diende als 'oude vrijster' haar biologisch bepaalde eigenschappen van verzorging en zelf-opoffering te richten op ouders of gehuwde broers en zusters met een gezin. Dit zware en ondankbare werk werd weliswaar niet betaald, maar onderdak en voeding waren verzekerd. Waar het aantal geboorten van vrouwen dat van mannen overtrof: - 104 vrouwen per 100 mannen- werd het evenwicht in Groot-Brittannië verder verstoord door de grootschalige emigratie van mannen naar alle delen van het immense rijk als soldaat of pionier. Op de vlucht voor de industrieële revolutie en de daaruit voortvloeiende armoede en uitzichtloosheid.

De volkstelling van 1851 gaf uitsluitsel over het aantal 'overtollige' vrouwen in Engeland en Wales: 1½ miljoen ongetrouwde vrouwen in de leeftijd tussen 20 en 40 jaar en 35.000 oude vrijsters van boven de 40.

Het stigma van een ongewenst, onnatuurlijk leven kan niet onderschat worden. Was er geen sprake van familieleden die bereid waren de vrouw als huishoudster op te nemen, dan moest zij elders haar levensonderhoud zien te bemachtigen en hier waren de mogelijkheden zeer beperkt; haar opvoeding was totaal gericht geweest op de toekomst als verzorgster van het gezin. Diegene die – naast de 'vrouwelijke' bekwaamheden - ook enige

algemene ontwikkeling had kunnen vergaren, maakte kans op een slechtbetaalde functie als gouvernante, maar het merendeel sleet haar leven als winkel assistente, bediende, naaister of prostituee.³

Naast de praktische noodzaak tot financiële overleving, was er de sociale afkeuring van een incompleet leven. Het werd als abnormaal gezien en bovendien als een gevaar voor de gezondheid: artsen wezen op de 'verschrompeling' van de vrouwelijke geslachtsorganen bij verwaarlozing. Hoewel elk seksueel instinct bij de vrouw werd ontkend, was haar lichaam boven alles een instrument tot voortplanting. Het beeld – ook in de literatuur - van de maagdelijke oudere vrouw was negatief; zij was verzuurd, verbitterd en in sommige gevallen gestoord (Miss Haversham, *Great Expectations*). Miss Dartle (*David Copperfield*) is agressief en zeer onplezierig in de omgang en Miss Sarah Brass (*The Old Curiosity Shop*) is een regelrechte draak.

DE LAGERE REGIONEN

Hoewel in de lagere- en onderklasse de man/vrouw relatie minder vaak werd bezegeld door het huwelijk, werd ook hier de man geacht, zijn gezin te onderhouden. Oude vrijsters en weduwen die berooid achterbleven na de dood van de partner, stonden dus voor hetzelfde probleem als hun zusters in de middenklasse: brood op de plank. Voor de vrijgezellen en kinderlozen was er het werk van bediende bij de beter gesitueerden. Aangezien zij ten allen tijde beschikbaar moesten zijn, leefden zij vaak intern. Er waren vele gradaties, van de 'maid of all work', de sloof die kolen en water sleepte en haar nachten doorbracht op de keukenvloer, tot het kamermeisje dat mevrouw hielp bij het kleden en kappen. Weduwen met kinderen werkten als wasvrouw in de buurt, als huisnaaister of als barmeid.

Een vrouw als Sairey Gamp – hoewel als 'oud' omschreven, schatten wij haar rond de vijftig- heeft kind noch kraai en is in het bezit van een sterke persoonlijkheid, om het eufemistisch uit te drukken. Het ontbreekt haar aan alle Victoriaanse vrouwelijke deugden; ze is niet nederig, zichzelf wegcijferend en zachtmoedig. Met andere woorden: zij voldoet aan het bovenstaande vooroordeel over manloze vrouwen. Echter, als zij al is uitgedroogd, concentreert zich dat in haar keel, constant dorstend naar alcoholhoudend vocht. Stoere mannen sidderen in hun ziekbed onder haar liefdevolle zorg en slikken gedwee hun medicijn. En de engel aan het bed van de stervende vertoont geen enkele gelijkenis met haar. Sterker: die troost uit het hiernamaals laat het hoogstwaarschijnlijk afweten bij haar extreem aardse aanwezigheid.

Eigenlijk is ze een miserabel krenge, moet men constateren. Wat is dan de reden voor onze verheugde gniffel bij haar verschijnen? Natuurlijk om haar

absurde taalgebruik en associatie van ideeën. Maar ook omdat zij een doorbijtertje is in een situatie van vluchten of vechten; met zachtmoedigheid en vertrouwen in de medemens kwam men niet ver in de Londense jungle van de mid- negentiende eeuw. Zeker niet als oudere, alleenstaande vrouw met een nederige afkomst. Door haar werk is zij, hoewel niet bemiddeld, 'comfortable' en dat doet ze helemaal zelf. Akkoord, niet altijd op een vlekkeloze en waardige wijze, maar waar gehakt wordt, vallen spaanders. Haar filosofie, die uitsluitend het welzijn van Sairey Gamp betreft, komt voort uit het feit dat er niemand anders is. Hiervan getuigt haar genoeglijk samenzijn met een imaginaire vriendin -mrs. Harris - die haar even de wreedheid van het leven doet vergeten en haar een gevoel van eigenwaarde geeft.

De gedachte, ons zieke lijf toe te vertrouwen aan een Sairey Gamp, is een onheilspellende, maar zij bezit één eigenschap die haar onbetaalbaar maakt: ze ontlokt ons die gniffel.

¹ 'Piljians Projiss': 'Pilgrim's Progress from This World to That Which is to Come', Christelijke allegorie door John Bunyan, uitg. 1678

² Patten: houten zool, rustend op een ovaal ijzeren frame, bevestigd aan de voet met een leren riem, waarmee de schoen boven het niveau van de modderige straat blijft.

³ Prostitutie: de meest betrouwbare schatting van het aantal prostituees in Londen in de jaren tussen 1840 en 1850 komt van de Society for the suppression of Vice: tussen 55.000 en 80.000. Dit betekent op de totale bevolking van 2 miljoen ca. 1:36 en het volwassen mannelijk deel daarvan: ca. 1:12

Bron: Martha Vicinus: 'Independent women: Work and Community for single women 1850-1920.'

uitg. Virago History 1985

Charles Dickens and Maria Beadnell ("DORA")

Private correspondence

Edited by

George Pierce Baker

The Bibliophile Society, Boston 1908

Het is weer enige tijd geleden dat uw redacteur de hand kon leggen op één van de 493 exemplaren van hierboven vermeld boek. Het betreft de eerste uitgave van de brieven die Charles Dickens schreef aan zijn jeugdliefde Maria Beadnell. Voor ons is het gemeengoed geworden dat Dora uit *David Copperfield* haar oorsprong vond in Maria Beadnell.

In de biografie van Forster uit 1873 staat er natuurlijk wel het een en ander over in, maar zonder namen en verdere bijzonderheden. John Forster geeft ons het volgende inkijkje in de jeugd romance van Dickens. Forster is de 'ik' uit de eerste alinea, bij de volgende aanhaling tekens citeert Forster een brief van Dickens aan hem.

“He, too, had his Dora, at apparently the same hopeless elevation; striven for as the only thing to be attained, and even more unattainable, for neither did he succeed nor happily did she die; but the one idol, like the other, supplying a motive to exertion for the time, and otherwise opening out to the idolater, both in fact and fiction, a highly unsubstantial, happy, foolish time. I used to laugh and tell him I had no belief in any but the book Dora, until the incident of a sudden reappearance of the real one in his life, nearly six years after *Copperfield* was written, convinced me there had been a more actual foundation for those chapters of his book than I was ready to suppose. Still I would hardly admit it; and, that the matter could possibly affect him then, persisted in a stout refusal to belief. His reply (1855) throws a little light on this juvenile part of his career, and I therefore venture to preserve it. “I don't quite apprehend what you mean by my over-rating the strength of the feeling of five-and-twenty years ago. If you mean of my own feeling, and will only think what the desperate intensity of my nature is, and that this began when I was Charley's age; that it excluded every other idea from my mind for four years, at a time of life when four years are equal to four times four; and that I went at it with a determination to overcome all the difficulties, which fairly lifted me up into that newspaper life, and floated me away over a hundred men's heads: then you are wrong, because nothing can exaggerate that. I have positively stood amazed at myself ever since!--And so I suffered, and so worked, and so beat and hammered away at the maddest romances that ever got into any boy's head and stayed there, that to see the mere cause of it all, now, loosens my hold upon myself. Without for a moment sincerely believing that it would have been better if we had never got separated, I cannot see the occasion of so much emotion as I should see anyone else. No one can imagine in the most distant degree what pain the recollection gave me in *Copperfield*. And, just as I can never open that book as I open any other book, I cannot see the face (even at four-and-forty), or hear the voice, without going wandering away over the ashes of all that youth and hope in the wildest manner.” ”

In 1905 schrijft Percy Fitzgerald in zijn *Life of Charles Dickens* nog over Dora in relatie tot de feiten in het leven van Charles Dickens:

“They (letters. red.) were twelve in number, and addressed to a friend named Henry Kollo – a clerk in a city bank. The young men became very intimate, walked and rode together, and it was to Kollo that Boz confided his first contribution to a magazine, in a letter that is of extraordinary interest. The two friends used to frequent the house of a family named Beadnell, where there were two attractive sisters, to one of whom Kollo became attached. The other may have been the object of Dickens’s affection. Before 1833 Kollo had married. Dickens was not so fortunate. His suit was opposed by the parents – notably the mother. As would seem from the following letter, the courtship was carried on clandestinely: “As I was requested in a note I received this morning to forward my answer by the same means as my first note, I am emboldened to ask you if you will be so kind as to deliver the enclosed for me when you practise your customary this afternoon.” The letter is undated, but it is clearly written when both were bachelors, the favoured Kollo practising music with his fiancée, the poor youth Charles forbidden the house. If Miss Beadnell was like Dora, as is said, she must have been a fascinating little creature; and this story quite accords with that of the fictitious maiden. The disagreeable Miss Murdstone, who kept guard over Dora, may have been suggested by the hostile mamma.”

Kennelijk had Fitzgerald enkele brieven gelezen die in 1908 door Baker in het in de titel genoemde boek zijn uitgegeven.

Voor de lezers van toen was het boek van Baker een regelrechte openbaring. De lezers van de Bibliophile Society en na hen al diegenen die via biografieën zoals die van Dame Una Pope-Hennessy, hebben dankbaar gebruik gemaakt van die brieven.

In de heruitgave van *The Life of Charles Dickens by John Forster*, edited and annotated with an introduction by J.W.T. Ley, 1928, geeft de laatste in een voetnoot van bijna vijf pagina’s de lezer een overzicht van de brieven en hun relatie met het werk van Dickens.

In zijn voorwoord zegt Baker (1908) er het volgende over:

“They disclose certain life experiences of the author (C.D. red.) never before imparted to the world; in his own words, “things that I have locked up in my own breast, and that I never thought to bring out any more.” Aside from their personal bearing, they furnish a key to the characters and incidents in several of the more important novels, some of which have been the subjects of heated discussion ever since the death of the author. For instance, they positively verify many disputed points in *David Copperfield*, the greatest and most personal of the novels, and

show that the love affairs of its hero were almost identical with those of Dickens himself. They further prove conclusively that in *Little Dorrit* Dickens narrated much of his own experience. The personal character of that work now becomes second only to *David Copperfield*, and many scenes which have seemed commonplace, when regarded merely as fruits of the novelist's imagination, become at once enlivened with dramatic interest."

De brieven maken nu een onderdeel uit van de monumentale uitgave van *The Pilgrim Edition of the Letters of Charles Dickens* in XII volumes.

Waarschijnlijk mogen we van geluk spreken dat Forster de brieven van Maria Beadnell niet heeft kunnen gebruiken omdat hij ze niet had. Gelet op zijn manier van omgang met de brieven van Dickens: knippen, plakken en vernietigen, zou er nu niet zo veel meer van voor handen zijn.

Een onderdeel van het boek van Baker is eigenlijk nog curieuzer dan de brieven: *The Bill of Fare*. Dit gedicht, een soort van sinterklaas rijm, heeft Dickens voorgedragen tijdens een etentje ten huize van de familie Beadnell in het najaar van 1831. Dickens heeft na de voordracht kennelijk zijn exemplaar aan Maria gegeven die het haar leven lang bij de brieven die Dickens aan haar schreef bewaard heeft.

Een aantal van de Engelse voetnoten zijn van Dickens zelf

(aangegeven met 'CD'), andere zijn van Baker, (aangegeven met 'Baker'), bij de andere noten staat aangegeven van waar ze afkomstig zijn. De spelling van sommige woorden is die van Dickens, bijvoorbeeld: humor in plaats van humour

Bill of Fare
BY CHARLES DICKENS
Autumn 1831

As the great rage just now is imitation,
'Mong high-born and low, throughout the whole Nation,
I trust 't will excuse the few following lines,
Of which I'll say nothing, save these very poor rhymes,
As you might expect, in degenerate days
Like these, are entitled to no share of praise
Because they are novel, - the ground Work, at least,
Is a copy from Goldsmith's ever famed Feast.
" And a bad one it is too," - you 'll say, I fear;
But let me entreat you, don't be too severe.
If, in a fair face, 't will elicit a smile,
If one single moment 't will serve to beguile,

I shall think on it with great satisfaction,
Et cet'ra, - and so forth : - now then to action !

Without further preface to waste the time in,
We 'll set to at once, - (if you please we 'll begin.)
We'll say a small party to Dinner are met,
And the guests are themselves about to be eat ;
Without saying Grace, - (I own I 'm a Sinner, -)
We 'll endeavor to see what we 've for dinner.
Mr. Beadnell 's a good fine sirloin of beef,
Though to see him cut up would cause no small grief;
And then Mrs. Beadnell, I think I may name,
As being an excellent Rib of the same.
The Miss B's¹ are next, who it must be confessed
Are two nice little Ducks, and very well dressed.
William Moule 's² of a trifle, or trifling dish ;
Mr. Leigh³ we all know is a very great fish ;
Mrs. Leigh a Curry, smart, hot, and biting,
Although a dish that is always inviting.
For cooking our meat we utensils won't lack ;
So Miss Leigh⁴ shall be called a fine roasting Jack,
A thing of great use, when we dine or we sup,
A patent one too ! - never wants winding up.
Mr. Moule 's a bottle of excellent Port ;
Mrs. Moule of Champagne, - good humor's her forte;
The Miss M's of Snipe are a brace, if you please,
And Joe is a very fine flavored Dutch-Cheese;
Mrs. Lloyd⁵ and her spouse are a nice side dish,
(Some type of their most happy state I much wish
To produce ; -let me see, I 've found out one soon)

¹ Two only, because the eldest, Margaret, of the Three had become Mrs. David Lloyd in March 1831. 'Baker'.

² William Moule, who lived in Pound Lane, Lower Clapton. 'Baker'.

³ John Porter leigh, corn-dealer, who lived at Lea Bridge Road, Lower Clapton. 'Baker'.

⁴ Mary Ann Leigh, vriendin van Maria Beadnell, intrigeerde tussen CD en Maria. (red.)

⁵ David Lloyd, a tea-merchant of Wood Lane, a friend of Dickens' very early days. Dickens puns on their honeymoon spent in Paris in the spring of 1831. 'Baker'.

Of Honey and sweets in the form of a Moon.
 Arthur Beetham ⁶, - this dish has cost me some pains,
 Is a tongue with a well made garnish of brains ;
 M'Namara, I think, must by the same rule
 Be a dish of excellent goosberry-fool;
 And Charles Dickens, who in our Feast plays a part,
 Is a young Summer Cabbage, without any heart;
 Not that he's heartless, but because, as folks say,
 He lost his, twelve months ago from last May.
 Now let us suppose that the dinner is done,
 And the guests have roll'd on the floor one by one;
 I don't mean to say they're at the completion,
 Trying the fam'd city cure for repletion ;
 Nor do I by any means raise up the question
 Whether they owe their deaths to indigestion.
 We 'll say they 're all dead; it 's a terrible sight.
 But I 'll dry my tears, and their Epitaphs write :
 Here lies Mr. Beadnell, beyond contradiction,
 An excellent man, and a good politician ;
 His opinions were always sound and sincere,
 Come here! ye Reformers, o'er him drop a tear:
 Come here and with me weep at his sudden end,
 Ye who 're to ballot and freedom a friend.
 Come here, all of ye who to him ever listened,
 Praise one rare quality - he was consistent;
 And if any one can say so much for you
 We'll try to write on you an epitaph too.
 He was most hospitable, friendly, and kind;
 An enemy, I 'm sure, he 's not left behind ;
 And if he be fairly, and all in all ta'en,
 "We never shall look upon his like again."

Here lies Mrs. Beadnell, whose conduct through life,
 As a mother, a Woman, a friend, a Wife,
 I shall think, while I possess recollection,
 Can be summ'd up in one word-PERFECTION.
 Her faults I 'd tell you beyond any doubt,
 But for this plain reason - I ne'er found them out:

⁶ A young surgeon, who lived in the parish of All Hallows, London Wall. He died in December, 1834. 'Baker'.

Her character from my own Knowledge I tell,
 For when living she was, I then knew her well:
 It chanced to 've been by the Fates brought about,
 That she was the means of first bringing me out:
 All my thanks for that and her kindness since then
 I 'd vainly endeavor to tell with my pen:
 I think what I say, -I feel it, that 's better,
 Or I 'd scorn to write of these lines one letter.

Excuse me, dear reader, for pause now I must;
 Here two charming Sisters lie low in the dust :
 But why should I pause? do they want my poor aid
 To tell of their virtues while with us they stayed?
 Can a few words from me add a hundredth part
 To the regret felt for them in every heart ?
 No, no! 't is impossible: still I must try
 To speak of them here, for I can! pass them by.
 And first then for Anne I 'll my banner unfurl –
 A truly delightful and sweet tempered girl;
 And, what 's very odd, and will add to her fame,
 Is this one plain fact, - she was always the same.
 She was witty, clever, - you liked what she said;
 Without being blue, she was very well read.
 Her favorite Author, or else I'm a fibber,
 And have been deceived, was the famed Colley⁷ Cibber.
 I don't think, dear reader, 't will interest you,
 But still, if you please, keep that quite entre nous.
 I grow tedious, so of her I 'll not din more,
 Oh!-she sometimes drest her hair à la Chinois.
 Ladies, if you want this fashion to follow,
 And don't know where you the pattern can borrow,
 Don't look in " the fashions " 'mong bows and wreathings,
 You 'n find it on any antique China Tea things.
 But who have we here? alas what sight is this !
 Has her spirit flown back to regions of bliss ?
 Has Maria left this World of trouble and care
 Because for us she was too good and too fair?
 Has Heaven in its jealousy ta'en her away

⁷ Dickens puns on the name of his friend Kollé, later married to Anna Beadnell. 'Baker'.

As a blessing too great for us children of clay?
 All ye fair and beautiful, sadly come here,
 And Spring's early flowers strew over her bier;
 Fit emblems are they of life's short fleeting day,
 Fit tributes are they to her memory to pay ;
 For though blooming now, they will soon be decayed,
 They blossom one moment, then wither and fade.
 I linger here now, and I hardly know why,
 I 've no wish, no hope now, but this one, -to die.
 My bright hopes and fond wishes were all centred here
 Their brightness has vanished, they 're now dark and drear.
 The impression that Memory engraves in my heart
 Is all I have left, and with that I ne'er part.
 I might tell you much, and I say 't with a sigh,
 Of the grace of her form, and the glance of her eye ;
 I might tell of happy days now pass'd away,
 Which I fondly hoped then would never decay,
 But 't were useless -I should only those times deplore,
 I know that again I can see them no more⁸.
 But what 's this small form that she folds to her breast,
 As if it had only laid down there to rest?
 Poor thing is it living? - Ah no, it 's dead quite;
 It is a small dog⁹, liver-colored and white.
 Dear me, now I see - 't is the little dog that
 Would eat mutton chops if you cut off the fat.
 So very happy was its situation,
 An object it was of such admiration,
 That I 'd resign all my natural graces,
 E'en now if I could with " Daphne " change places.

William Moule next, alas, with the dead lieth here,
 And his loss we shall ne'er recover I fear ;
 No more shall the young men, among whom am I,
 Regard with great envy his elegant tie;
 No more shall the girls with anxiety wait
 At a party, and mourn that he came in late;
 Though it was not his fault, it must be confess'd

⁸ Little did Dickens Dream at the time of writing this how accurately he was foretelling his future. 'Baker'.

⁹ Dora's pet dog, Jip. David Copperfield. 'Baker'.

We knew very well that he lived " in the West"¹⁰
 And men of great fashion now never go out,
 Till long after twelve when engaged to a rout.
 No more shall he waltz an hour with one lady,
 To the delight of his tut'ress Miss A. B.
 Who no more shall turn to me, and whispering low,
 Say "Does n't he waltz well? I taught him, you know."
 No more shall he curse all the City Folks' Balls,
 And vow that he never will honor their halls;
 No more from "the London " will he be turned back
 Because of his wearing a Kerchief of Black ;
 No more when we sit round the blithe supper table
 Shall he hush to silence the prattling Babel,
 By, - When a lady a speech made upon her,-
 Rising to return us her thanks for the honor.
 No more, - But I think I 'll use that phrase no more,
 I feel that I can't this loss enough deplore.

Momus and Bacchus, both be merry no more,
 Your friend Mr. Leigh now lies dead on the floor.
 Weep bath of ye; each hide your sorrowful head,
 For he is n't dead drunk, but he 's really dead.
 We shall never again see his good humored face,
 We shall never again much admire the grace
 With which he would drink off his bottle of Wine,
 Or with which he 'd ask you next Sunday to dine.
 We shall never again laugh aloud at his fun,
 We shall never in turn amuse him with a pun.
 In his Will I hope as a Legacy that
 He 's left me that elegant, pretty, dress hat,
 The Shape, make, and color of which were so rare,
 And which on all extra occasions he 'd Wear.
 I really do his loss most deeply regret,
 As the kindest best temper'd man I e'er met.
 I 'm as hale and as hearty as any one here,
 So I 'll help to carry him to his new bier.

Mrs. Leigh's life, alas, has come to an end;
 But I can't speak of her I fear to offend ;

¹⁰ The purlieus of Tottenham Court Road. 'CD'.

I don't think the truth need her feelings much gall,
 But if I can't tell it I won't write at all.
 If 't were not for the lesson that I 've been taught
 I 'd have painted her as in justice I ought;
 I'd have said she was friendly, good hearted, and kind,
 Her wit I 'd have praised and intelligent mind;
 'Bout scandal or spreading reports without heed,
 Of course I 'd say nothing, how could I indeed ?
 Because if I did I should certainly lie,
 And my remarks here doubtless would not apply ;
 So as I fear either to praise or to blame,
 I will not her faults or her virtues here name.

And Mary Anne Leigh's death I much regret too,
 Though the greatest tormentor that I e'er knew ;
 Whenever she met you, at mom, noon, or night,
 To tease and torment you was her chief delight ;
 To each glance or smile she 'd a meaning apply,
 On every flirtation she kept a sharp eye.
 Though - tender feelings I trust I 'm not hurting,
 She ne'er herself much objected to flirting ¹¹.
 She to each little secret always held the candle,
 And I think she liked a small bit of scandal.
 I think, too, that she used to dress her hair well,
 Although Arthur said, - but that tale I won't tell.
 In short though she was so terribly teasing,
 So pretty she looked, her ways were so pleasing,
 That when she had finished I used to remain
 Half fearing, half hoping to be teased again.
 Here lies - Mr. Moule, at whose plentiful board
 We often have sat, and where, with one accord,
 Mirth, pleasure, good humor and capital Wine,
 Seem'd always to meet when one went there to dine.
 To his friends he was always good humored and kind,
 And a much better host 't would be hard to find.
 If he for an instant his good humor missed
 I 've heard it would be at a rubber of Whist;
 At least I 've sometimes heard his Partners say so ;
 Though of course I myself this fact cannot know.

¹¹ A singular fact. 'CD'.

His hospitality deserved great credit;
 Indeed I much wish all men did inherit
 That merit from him; I'm sure it is needed
 That some should prize it as highly as he did.
 I think his opinions were not always quite
 So kind or so just as they should be of right.
 However, that question I 'll not travel through,
 'T would not I think become me so to do.
 Some others in this point like him we may see,
 So I will say requiescat in pace.

Mrs. Moule, alas, lieth here with the dead,
 Her good temper vanished, her light spirits fled ;
 I'd say much of her, but all knew her too well
 To leave anything new for me here to tell;
 So I'll only say, - in thus speaking of her
 I'm sure all she e'er knew will concur-
 If kindness and temper as virtues are held
 She never by any one yet was excelled.

Louisa Moule 's next, - I can't better call her
 Than the same pattern, - N. B. a size smaller.
 Here lies Fanny Moule, of whom 't may be said,
 That romance or sentiment quite turned her head.
 Her chief pleasure was, I cannot tell why
 To sit by herself in a corner and sigh.
 You might talk for an hour to her, thinking she heard,
 And find out at last she had not heard a word;
 She 'd start, turn her head, - the case was a hard one,
 And say with a sigh, " Dear! I beg your pardon."
 Whether this arose from love, doubt, hesitation,
 Or whether indeed, 't was all affectation,
 I will not by my own decision abide,
 I'll leave it to others the point to decide.
 Thus much though, I will say, - I think it is droll,
 That one who so pleasing might be on the whole
 Should take so much trouble, it must be a toil,
 All her charms and graces entirely to spoil.

Here lies honest Joe, and I'm sure when I say
 That he 'd a good heart, there's no one will say nay.

The themes, of all others on which he would doat
 Were splendid gold lace and a flaming red coat;
 His mind always ran on battles and slaughters,
 Guards, Bands, Kettledrums and splendid Head Quarters.
 I 've heard that the best bait to catch a young girl
 Is a red coat and a moustachio's curl ;
 Bait your hook but with this, and Joe would soon bite ;
 Hint at it, he 'd talk on from morning to night.
 In portraits of Soldiers he spent all his hoard ;
 You talked of a penknife - he thought of a sword.
 Inspecting accounts he ne'er could get through;
 His mind would revert to some former review.
 He ne'er made a bill out smaller or larger
 But he thought he was then mounting his charger.
 He ne'er to the counting house trudged in a heat
 But he thought of forced marches and a retreat ;
 And ne'er from the play to his home went again
 But trembling he thought of the roll call at Ten.
 But fallen at last is this " gay young deceiver,"
 A prey to Death and a bad Scarlet fever.

Here lies Mrs. Lloyd, I am sorry to say
 That she too from us is so soon snatched away;
 That her fate is most hard it can't be denied,
 When we think how recently she was a bride.
 That she became one is no source of surprise,
 For if all that 's charming in critical eyes
 Is likely to finish a dull single life
 I 'm sure that she ought t've been long since a wife.
 Though we lament one so pleasing, so witty,
 And though her death we may think a great pity,
 I really myself do quite envy her fate,
 And I wish when with Death I 've my tête à tête,
 He 'd do me the favor to take me away
 When my prospects here were bright, blooming and gay,
 When I 'm quite happy, ere with sorrows jaded,
 I wish for my grave when my hopes are faded,
 When I might be certain of leaving behind
 Those who would ne'er cease to bear me in mind.
 She 's gone and who shall now those sweet ballads sing
 Which still in my ears so delightfully ring ?

"We met," "Friends depart," - I those sweet sounds retain,
And I feel I shall never forget them. again.

And down here Mr. Lloyd's remains lie beside
Those of his so recently blooming young bride.
I'm sorry he 's dead, for I knew him to be
Good humored, most honest, kind hearted and free.
That he was consistent, I ne'er had a doubt,
Although scandal said, and 't was whispered about,
That when he last summer from Paris came home
(I think 't was his marriage induced him to roam)
He his principles changed,-so runs the story,
Threw off the Whigs, and became a staunch Tory.
Be that as it may, I think it 's but fair,
To say that I know that he enjoyed the fresh air.

And is Arthur Beetham for the first time hush'd ?
And has he returned to his original dust?
Has he gone the way of all flesh with the rest,
And in spite of the great care he took of his Chest¹²,
At our snug coteries will he never make one ?
Will he never again gladden us with his fun ?
Poor fellow! I fear, now he's laid in the earth,
That of our amusement we 'll all find a dearth ;
And yet he 'd his faults, - to speak without joking,
He had a knack of being very provoking;
So much so that several times t' other day
I devoutly, heartily, wished him away;
But after I 'd done so, my Conscience me smote
And here perhaps a couple of lines I may quote
Missing his mirth and agreeable vein,
I directly wished him back again.

And does M'Namara with the dead recline?
Poor Francis, his waistcoats were wond'rously fine;
He certainly was an elegant fellow,
His coats were weU made, his gloves a bright yellow;

¹² The reason assigned to Mr. A.B. for constantly wearing his coat buttoned up to his chin was his extreme anxiety to preserve his chest from cold. 'CD'.

Florists shall hold up his Pail by the corners,
Morgan¹³ and Watkins¹⁴ shall be his chief mourners.

Last, here 's Charles Dickens who 's now gone for ever;
It 's clear that he thought himself very clever;
To all his friends' faults - it almost makes me weep,
He was wide awake - to his own fast asleep.
Though blame he deserves for such wilful blindness,
He had one merit - he ne'er forgot kindness.
Perhaps I don't do right to call that a merit
Which each human creature 's bound to inherit ;
But when old Death claimed the debt that he owed him,
He felt most grateful for all that was showed him.
His faults, - and they were not in number few,
As all his acquaintance extremely well knew,
Emanated, - to speak of him in good part-
I think rather more from the head than the heart.
His death was n't sudden, he had long been ill,
Slowly he languished and got worse, until
No mortal means could the poor young fellow save,
And a sweet pair of eyes sent him home to his grave.

Citaat uit: Pilgrim Edition of the Letters of Charles Dickens

“Maria Sarah Beadnell (1810-86), CD's first love. Third and youngest daughter of George and Maria Beadnell. CD probably met the family through Henry Kolle who was engaged to Maria's sister Anne. In "The Bill of Fare" (composed by CD, and read aloud at a dinner given by the Beadnells in the second half of 1831: see CD and Maria Beadnell, ed. G. P. Baker, privately printed, Boston, 1908) he declared that he had lost his heart "Twelve Months ago from last May", probably meaning that losing his heart and meeting her coincided, both therefore occurring in May 1830. For the next four years the strength of his feeling for her "excluded every other idea" (Forster, Life of Charles Dickens, I, iii, 49), and when in 1849-50 he wrote of Copperfield's difficult courtship of Dora, all the pain of his own courtship of Maria came back to him (ibid). To begin with she encouraged him: no letters from that period survive, but later letters tell of the "happy hopes" he had; and the Beadnell parents were tolerant. But sometime in 1832, perhaps having heard rumours of John Dickens's financial instability,

¹³ A celebrated glove-maker. 'CD'.

¹⁴ A celebrated Tailor. 'CD'.

they began to discourage CD's visits. Next, Maria was sent to a finishing school in Paris (kept by Madame Martinez at 14 Rue de Berry); and by the time she returned her feelings for CD had apparently cooled. He protested at her heartlessness and coldness in vain. They still met occasionally -- perhaps at CD's 21st birthday party (see also The Uncommercial Traveller, XIX, Birthday Celebrations); certainly on the night of Clari (27 Apr 33); and at Kolle's wedding to Anne when CD was best man. For their meeting after Maria's marriage to Henry Louis Winter, see vol. for 1855.

Mary Anne (sometimes referred to by CD as Marianne) Giles Leigh, daughter of J. P. Leigh; friend of Maria Beadnell. CD described her as "the greatest tormentor that e'er I knew" in "The Bill of Fare"

John Porter Leigh, coal and corn merchant of Hackney. Lived in Lea Bridge Road, Lower Clapton. Described in CD's "The Bill of Fare" as "a very great fish" and a good-natured, convivial character. Leigh, according to J. H. Stonehouse (Green Leaves, 1931, p. 12), was the original of Octavius Bagshaw in "A Dinner in Poplar Walk" (Octavius Budden when the tale was renamed "Mr. Minns and his Cousin" for Sketches).

Het is mogelijk dat de prive voorstelling van Clari waar hier onder de poster van is afgedrukt door de familie Beadnell bezocht is. Dickens speelde daar zelf in mee, evenals zijn zuster Fanny die op dat moment al over een geofende zangstem beschikte. Ook zijn zuster Leatitia had een rol toebedeeld gekregen zowel in Clari als in de farce The Married Bachelor.

N.B.

Voor diegenen die het hele boek van Baker willen lezen:

www.archive.org doorklikken naar Text en dan opzoeken met Maria Beadnell.

Uit Wikipaedia:

This article is about the 19th century song. For other uses, see *Home Sweet Home (disambiguation)*. "**Home! Sweet Home!**" (also known as "**Home, Sweet Home**") is a song that has remained well-known for over 150 years. Adapted from American actor and dramatist John Howard Payne's 1823 opera Clari, Maid of Milan, the song's melody was composed by Englishman Sir Henry Bishop with lyrics by Payne. The opening lines

*Mid pleasures and palaces though we may roam,
Be it ever so humble, there's no place like home;*

Private Theatricals.

STAGE MANAGER, MR. CHARLES DICKENS.

ON SATURDAY EVENING, APRIL 27, 1893,

At Seven o'clock precisely. The performance will commence with

AN INTRODUCTORY PROLOGUE;

THE PRINCIPAL CHARACTERS BY

MR. EDWARD BARROW; MR. MILTON, MR. CHARLES DICKENS; MISS AUSTIN,
AND MISS DICKENS.

IMMEDIATELY AFTER WHICH WILL BE PRESENTED THE OPERA OF

CLARI.

<i>The Duke Piccini</i>	MR. BRAMWELL.
<i>Robine, a Farmer, (Father to Clari)</i>	MR. C. DICKENS.
<i>James, (Folk to the Duke)</i>	MR. H. AUSTIN.
<i>Nicola</i>	MR. MILTON.
<i>Gerome</i>	MR. E. BARROW.
<i>Ninardo</i>	MR. E. AUSTIN.
<i>Paolo de Duke</i>	MASTERS F. DICKENS & A. DICKENS.
<i>Clari</i>	MISS DICKENS.
<i>Pulsine (her Mother)</i>	MISS L. DICKENS.
<i>Fagina</i>	MISS ABETIN.
<i>Anna</i>	MISS OPPENHEIM.

CHARACTERS IN THE EPISODE.

<i>The Notion</i>	MR. HENRY KOLLE.
<i>Falrina, a Farmer</i>	MR. JOHN DICKENS.
<i>Wife of Falrina</i>	MISS ORQUHART.
<i>Linda</i>	MISS OPPENHEIM.

AFTER WHICH THE FAVOURITE INTERLUDE OF

The Married Bachelor.

<i>Mr. Charles Courtall</i>	MR. C. DICKENS.
<i>Sharp</i>	MR. JOHN ORQUHART.
<i>Lady Courtall</i>	MISS L. DICKENS.
<i>Grace</i>	MISS DICKENS.

TO CONCLUDE WITH THE FARCE OF

Amateurs & Actors.

<i>David Ducket, Eng (a Musical Dramatic Amateur, who imitates Mr. O. P. Duane, and mimics as Theatricals and Mrs. Mary Harcourt)</i>	MR. H. AUSTIN.	<i>Ellenberry, (a revised Manufacturer, caught in net and trousers, and nearly unacquainted with Theatricals)</i>	MR. J. DICKENS.
<i>Mr. O. P. Duane, (a Provincial Manager, but obliged to supersede some Friends Theatricals)</i>	MR. BRAMWELL.	<i>Tombina, (Ellenberry's Favourite)</i>	MR. E. AUSTIN.
<i>Wing, (a poor Country Actor)</i>	MR. C. DICKENS.	<i>Georgy McGeehan, (an Alderly (Aldry) Day, he and he a Servant of Duane's Ladyship)</i>	MR. E. BARROW.
<i>Henry, (an actor for the heavy Dramatic)</i>	MR. BOSTON.	<i>Miss Nancy Harcourt, (a Japanese Friend of Ellenberry's)</i>	MISS DICKENS.
		<i>Mrs. Mary Courtall, (a Drilling Tragedy Actress, and a serious evil to her Husband)</i>	MISS OPPENHEIM.

The Scenery by Messrs. H. Austin, Milton, H. Kelle, and Assistants.—The Band which will be numerous and complete, under the direction of Mr. E. Barrow.

J. B. G. PUBLISHED BY FRANKS, TAYLOR & CO., 10, ABchurch Lane, LONDON.

Playbill for the Privat Theatrical of Clari

Reflection on an Evening in May 1832
Ton Vroom

Imagine, Easter term not over, a warm, nearly summer Saturday, it is May 19 in the year 1832. Today is a beautiful day, the busy week with many sessions of Common's and The House: Reform Bill of Scotland and the Reform Bill of England, so I had to do a lot of writing for the Mirror of Parliament.

But to day I am free of work and I shall go with my new friend Henry to the Shrine! She will be there also and She will play the piano and we shall sing together those beautiful songs from the Irish Song Book!

But first I shall go to Strand Lane and take a bath in that ancient Roman Bath to wash the ink of this week from my fingers.

Afterwards Henry, the lucky guy already a fiancé with Her sister, Henry and I shall walk from Cecil Lane by way of the Strand, Temple and then Fleet Street to Lombard street.

And then, perhaps sometime before we will go back perhaps I shall be able to steal a kiss from Her!

Walking back, discussing the afternoon with Henry, the moon stood above the Strand in the summery twilight and the street lamps being lighted, softly humming:

*"The Young May moon is beaming, Love,
The Glow-worm lamp is gleaming, Love;
How sweet to rove
Through Morna's Grove,
When the drowsy world is dreaming, Love!"*

Truth or Dare? Truth!!

1.Parliament was very busy in that period and Hansard gives the exact information about what was spoken off.

2.His Majesty's Nautical Almanac Office tells us that on that particularly evening there was a nearly full moon and beautiful weather.

3.From a letter to Henry Kolle (April/May? 1832)

"I suppose I must consider your "pilgrimage" as a sufficient excuse for your long absence, but I trust when the Shrine at which you pay your devotion is once more removed you will shew yourself a little more frequently. The people at Cecil Street put too much water in the hashes, lost the nutmeg grater, attended on me most miserably, dirtied the Table Cloths &c &c -- and so (detesting petty miseries) I gave them warning, and have not yet fixed on "a local habitation and a name"."

Charles Dickens at the age of 19/20

But our main source of information is Charles Dickens himself. Think of the illustration in *David Copperfield* "Captivated". You have a look of the music books on the piano.

4. Of course Phiz gave us no titles but therefore we have an other source: Amedée Pichot, the French advocate of Dickens in France, editor of the *Revue Britannique*. He travelled in England and Scotland in 1824.

He collected his letters of that period in three volumes: *Voyage historique et littéraire en England et en Écosse*. In his letters about London he gives us the information that on every bookstand next to the bible stood, to his surprise, the song books with the Irish melody's of Thomas Moore.

5. The expression 'Her' is used by Dickens in the autobiographical tale *Birthday Celebrations* from *The Uncommercial Traveller* 1876.

5. And on that particularly evening in May Dickens sang the songs of Thomas Moore. In the Clarendon Edition of *David Copperfield*, based on the original manuscript a title of one of the songs is given: 'Tis the last rose of summer!

And of course David tells us a few times how he went to the old Roman Bath in Strand Lane before he went to his beloved Maria Beadnell/ Dora Spelow.

In *Reminiscences of My Father*, Charles Dickens the younger tells us how his father, seated in an American rocking chair, a souvenir from his trip to the States, he and his sisters sitting on the knees of their father, was singing the songs of Thomas Moore.

The most important evidence can be found in *The Lamplighter*, the farce he wrote in 1838. This short play is based on a song of Thomas Moore: The New Moon of May. In the song book this song is situated next to 'Tis the Last Rose of Summer. In the song the street lamps in Pall-Mall are compared with glow-worms; the main theme is love and also a lot of money is involved, in pounds and gold as The Philosopher's Stone. But the love went nowhere; there never has been a bank with the name of Beadnell, Dickens & Sons; then the gold and the Philosopher's Stone went up with a big bang.

So in these ways Dickens made use of his experiences of may 1832, see *David Copperfield* and *The Lamplighter*, including songs of *The Irish Song Book*, Like The New Moon of May & The last Rose of Summer.

"Familiar in their Mouths as HOUSEHOLD WORDS."—SHAKESPEARE.

HOUSEHOLD WORDS.

A WEEKLY JOURNAL.

CONDUCTED BY CHARLES DICKENS.

No. 35.]

SATURDAY, NOVEMBER 23, 1850.

[PRICE 2d.

A CRISIS IN THE AFFAIRS OF
MR. JOHN BULL.

old head on Young England's shoulders?"
retorted Mrs. Bull, turning quickly on him.

"I didn't expect to find an old head on

A CRISIS IN THE AFFAIRS OF MR. JOHN BULL.
As related by Mrs. Bull to the Children

Mrs. Bull and her rising family were seated round the fire, one November evening at dusk, when all was mud, mist, and darkness, out of doors, and a good deal of fog had even got into the family parlor. To say the truth, the parlor was on no occasion fog-proof and had, at divers notable times, been so misty as to cause the "hole Bull family to grope about, in a most confused manner, and make the strangest mistakes. But, there was an excellent ventilator over the family fire-place (not one of Dr. Arnott's, though it was of the same class, being an excellent invention, called Common Sense), and hence, though the fog was apt to get into the parlor through a variety of chinks, it soon got out again, and left the Bulls at liberty to see what o'clock it was, by the solid, steady-going, family time-piece: which went remarkably well in the long run, though it was apt, at times, to be a trifle too slow.

Mr. Bull was dozing in his easy chair, with his pocket-handkerchief drawn over his head. Mrs. Bull, always industrious, was hard at work. knitting. The children were grouped in various attitudes around the blazing fire. Master C. J. London (called after his Godfather), who had been rather late at his exercise, sat with his chin resting, in something of a thoughtful and penitential manner on his slate, and his slate resting on his knees. Young Jonathan a cousin of the little Bulls, and a noisy, overgrown lad-was making a tremendous uproar across the yard, with a new plaything. Occasionally, when his noise reached the ears of Mr. Bull, the good gentleman moved impatiently in his chair, and muttered "Con-found that boy in the stripes, I wish he wouldn't make such a fool of himself ! "

" He 'll quarrel with his new toy soon, I know," observed the discreet Mrs. Bull, "and then he'll begin to knock it about. But we mustn't expect to find old heads on young shoulders. "

"That can't be, Ma," said Master C. J. London, who was a sleek, shining-faced boy. " And why, then, did you expect to find an old head on Young England's shoulders?" retorted Mrs. Bull, turning quickly on him. "I didn't expect to find an old head on Young England's shoulders!" cried Master C. J. London, putting his left-hand knuckles to his right eye.. " You didn't expect it, you naughty boy? " said Mrs. Bull.

"No!" whimpered Master C. J. London. " I am sure I never did. Oh, oh, oh ! " "Don't go on in that way, don't!" said Mrs. Bull, "but behave better in future. What did you mean by playing with Young England at all ?"

"I didn't mean any harm !," cried Master C. J. London, applying, in his increased distress, the knuckles of his right hand to his right eye, and the

knuckles of his left hand to his left eye. "I dare say you didn't !" returned Mrs. Bull. "Hadn't you had warning enough, about playing with candles and candlesticks ? How often had you been told that your poor father's house, long before you were born, was in danger of being reduced to ashes by candles and candlesticks! And when Young England and his companions began to put their shirts on, over their clothes and to play all sorts of fantastic tricks in them, why didn't you come and tell your poor father and me, like a dutiful C. J. London ? "

"Because the rubric-" Master C. J. London was beginning, when Mrs. Bull took him up short. "Don't talk to me about the Rubric, or you 'll make it worse!" said Mrs. Bull, shaking her head at him. "Just exactly what the Rubric meant then, it means now; and just exactly what it didn't mean then, it don't mean now. You are taught to act, according to the spirit, not the letter; and you know what its spirit must be, or you wouldn't be. No,-C. J. London!" said Mrs. Bull, emphatically. "If there were any candles or candlesticks in the spirit of your lesson-book, Master Wiseman would have been my boy, and not you ! Here, Master C. J. London fell a crying more grievously than before. sobbing, " Oh, Ma! Master Wiseman with his red legs, your boy! Oh, oh, oh ! "

"Will you be quiet," returned Mrs. Bull) " and let your poor father rest? I am ashamed of you. You to go and play with a parcel of sentimental girls, and dandy boys! Is that your bringing up?" " I didn't know they were fond of Master Wiseman," protested Master C. J. London, still crying.

" You didn't know, Sir!" retorted Mrs. Bull. "Don't tell me! Then you ought to have known. Other people knew. You were told often enough, at the time, what it would come to. You didn't want a ghost, I suppose, to warn you that when they got to candlesticks, they'd get to candles; and that when they got to candles, they'd get to lighting 'em; and that when they began to put their shirts on outside, and to play at monks and friars, it was as natural that Master Wiseman should be encouraged to put on a pair of red - stockings, and a red hat, and to commit I don't know what other Tom-fooleries and make a perfect Guy Fawkes of himself in more ways than one. Is it because you are a Bull, that you are not to be roused till they shake scarlet close to your very eyes ~ " said Mrs. Bull indignantly.

Master C. J. London still repeating "Oh, oh, oh ! " in a very plaintive manner, screwed his knuckles into his eyes until there appeared considerable danger of his screwing his eyes out of his head. But, little John (who though of a spare figure was a very spirited boy), started up from the little bench on which he sat; gave Master C. J. London a hearty pat on the back (accompanied, however, with a slight poke in the ribs); and told him that if Master Wiseman, or Young England, or any , of those fellows,

wanted anything for himself, he (little John) was the boy to give it him. Hereupon, Mrs. Bull, who was always proud of the child, and always had been, since his measure was first taken for an entirely new suit of clothes to wear in Common, could not refrain from catching him up on her knee and kissing him with great affection, while the whole family expressed their delight in various significant ways.

"You are a noble boy, little John," said Mrs. Bull, with a mother's pride, "and that's the fact, after everything is said and done! "

"I don't know about that, Ma;" quoth little John, whose blood was evidently up; "but if these chaps and their backers, the Bulls of Rome "- Here Mr. Bull, who was only half asleep, kicked out in such an alarming manner, that for some seconds, his boots gyrated fitfully all over the family hearth, filling the whole circle with consternation. For, when Mr. Bull did kick, his kick was tremendous. And he always kicked, when the Bulls of Rome were mentioned.

Mrs. Bull holding up her finger as an injunction to the children to keep quiet, sagely observed Mr. Bull from the opposite side of the fireplace, until he calmly dozed again, when she recalled the scattered family to their former positions, and spoke in a low tone. "You must be very careful," said the worthy lady, "how you mention that name; for, your poor father has so many unpleasant experiences of those Bulls of Rome---Bless the man! he'll do somebody a mischief!

Mr. Bull, lashing out again more violently than before, upset the fender, knocked down the fire-irons, kicked over the brass footman, and, whisking his silk handkerchief off his head, chased the Pussy on the rug clean out of the room into the passage, and so out of the street-door into the night; the Pussy having, (as was well known to the children in general,) originally strayed from the Bulls of Rome into Mr. Bull's assembled family. After the achievement of this crowning feat, Mr. Bull came back, and in a highly excited state performed a sort of war-dance in his top-boots, all over the parlor. Finally, he sank into his arm-chair, and covered himself up again. Master C. J. London, who was by no means sure that Mr. Bull in his heat would not come down upon him for the lateness of his exercise, took refuge behind his slate and behind little John, who was a perfect game-cock. But, Mr. Bull having concluded his war-dance without injury to any one, the boy crept out, with the rest of the family, to the knees of Mrs. Bull, who thus addressed them, taking little John into her lap before she began:

"The B.'s of R," said Mrs. Bull, getting by this prudent device over the obnoxious words, "caused your poor father a world of trouble before any one of you were born. They prevented to be related to us, and to have some influence in our family; but it can't be allowed for a single moment--nothing

will ever induce your poor father to hear of it; let them disguise or constrain themselves now and then, as they will, they are, by nature, an insolent, audacious, oppressive, intolerable race."

Hoe Dickens cq Phiz de Ieren zagen

Here little John doubled his fists, and began squaring at the Bulls of Rome, as he saw those pretenders with his mind's eye. Master C. J. London, after some considerable reflection, made a show of squaring, likewise. "In the days of your great, great, great, great, grandfather," said Mrs. Bull, dropping her voice still lower, as she glanced at Mr. Bull in his repose, "the Bulls of Rome were not so utterly hateful to our family as they are at present. We didn't know them so well, and our family were very ignorant and low in the world. But, we have gone on advancing in every generation since then; and now we are taught, by all our family history and experience, and by the most limited exercise of our rational faculties, That our knowledge, liberty, progress, social welfare and happiness, are wholly irreconcilable and inconsistent with them. That the Bulls of Rome are not only the enemies of our family. but of the whole human race. That wherever they go, they perpetuate misery, oppression, darkness, and ignorance. That they are easily made the tools of the worst of men for the worst of purposes; and that they cannot be endured by your poor father, or by any man, woman or child, of common sense, who has the least connexion with us

Little John, who had gradually left off squaring, looked hard at his aunt, Miss Eringobragh, Mr. Bull's sister who was grovelling on the ground, with her head in the ashes. This unfortunate lady had been, for a length of time, in a horrible condition of mind and body, and presented a most lamentable spectacle of disease, dirt, rags, superstition, and degradation.

Mrs. Bull, observing the direction of the child's glance, smoothed little John's hair', and directed her next observations to him.

" .Ah! You may well look at the poor thing, John !" said Mrs. Bull; "for the Bulls of Rome have had far too much to do with her present state. There have been many other causes at work to destroy the strength of her constitution, but the Bulls of Rome have been at the bottom of it ; and, depend upon it wherever you see a condition at all resembling hers you will find, on inquiry that the sufferer has allowed herself to be dealt with by the Bulls of Rome. The cases of squalor and ignorance, in all the world most like your aunt's, are to be found in their own household; on the steps of their doors; in the heart of their homes. In Switzerland, you may cross a line, no broader than a bridge or a hedge, and know, in an instant, where the Bulls of Rome have been. received, by the condition of the family. Wherever the Bulls of Rome have the most influence, the family is sure to be the most abject. Put your trust in those Bulls, John, and it 's in the inevitable order and sequence of things, that you must come to be something like your Aunt, sooner or later."

" I thought the Bulls of Rome had got into difficulties, and run away, Ma;" said little John, looking up into his mother's face inquiringly.

"Why, so they did get into difficulties, to be sure, John," returned Mrs. Bull, "and so they did run away ; but, even the Italians, who had got thoroughly used to them, found them out, and they were obliged to go and hide in a cupboard, where they still talked big through the key-hole, and presented one of the most contemptible and ridiculous exhibitions that ever were seen on earth. However, they were taken out of the cupboard by some friends of theirs-friends, indeed! who care as much about them as I do for the sea-serpent; but who happened, at the moment, to find it necessary to play at soldier's, to amuse their fretful children, who did'nt know what they wanted, and, what was worse, would have it – and so the Bulls got back to Rome. And at Rome they are anything but safe to stay, as you'll finds, my dear, one of these odd mornings. "Then, if they are so unsafe, and so found out, Ma" said master C. J. London "how come they to interfere with us, now?"

"Oh, C. J. London ! " returned Mrs. Bull, "what a sleepy child you must be, to put such a question! Don't you know that the more they are found out, and the weaker they are, the more important it must be to 'them to impose upon the ignorant people near them, by pretending to be closely connected with a person so much looked up to as your poor father? "

"Why, of course! " cried little John to his brother. "Oh, you stupid!" "And I am ashamed to have to repeat, C. J, London," said Mrs. Bull, "that, but for your friend, Young England, and the encouragement you gave to that mewling little Pussy, when it strayed here-don't say you did'nt, you naughty boy, for you did!"- "You know you did!" said little John. Master C. J. London began to cry again. "Don't do that," said Mrs. Bull, sharply, "but he a better boy in future! I say, I am ashamed to have to repeat, that, but for that, the Bulls of Rome would never have had the audacity to call their connexion, Master Wiseman, your poor father's child, and to appoint him, with his red hat and stockings, and his mummery and flummery, to a portion of your father's estates-though, for the matter of that, there is nothing to prevent their appointing him to the Moon, except the difficulty of getting him there! And so, your poor father's affairs have been brought to this crisis: that he has to deal with an insult which is perfectly absurd, and yet which he must, for the sake of his family, in all time to come, decisively and seriously deal with, in order to detach himself; once and for ever, from these Bulls of Rome; and show how impotent they are. There's difficulty and vexation, you have helped to bring upon your father, you bad child ! "

.. Oh, oh, oh . " cried Mister C. J. London. Oh, I never went to do it. Oh, oh, oh ! "

"Hold your tongue!" said Mrs. Bull, "and do a good exercise! Now that your father has turned that Pussy out of doors, go on with your exercise, like a man; and let us have no more playing with any one connected with those Bulls of Rome; between whom and you there is a great gulf fixed, as you ought to have known in the beginning. Take your fingers out of your eyes, Sir, and do your exercise ! "

"-Or I'll come and pinch you!" said little John

"John," said Mrs. Bull, "you leave him alone. Keep your eye upon him, and, if you find him relapsing, tell your father."

"Oh, won't I neither !" cried little John. "Don't be vulgar," said Mrs. Bull. "Now, John, I can trust you. Whatever you do, I know you won't wake your father unnecessarily. You are a bold, brave child, and I highly approve of your erecting yourself against Master Wiseman and all that bad set. But, be wary, John; and, as you have, and deserve to have, -great influence with your father, I am sure you will be careful how you wake him. If he was to make a wild rush, and begin to dance about, on the Platform in the Hall, I don't know where he'd stop.

Little John, getting on his legs, began buttoning his jacket with great firmness and vigor, preparatory to action. Master C. J. London, with a dejected aspect and an occasional sob, went on with his exercise.

Dickens en zijn biografen 5:

***Life of Charles Dickens* by Frank Marzials, 1887**

door Guus de Landtsheer

Inleiding

Dit maal een stapje terug in de tijd ten opzichte van onze vorige biograaf Gissing. In 1887 was men wel over de schok van het sterven van Dickens heen. Ook waren de twee bronnen waar later alle biografen van Dickens zich in meerdere of mindere maten op zouden baseren uitgebracht (Forsters *Life of Charles Dickens* en *The Letters of Charles Dickens* geredigeerd door zijn schoonzus en zijn oudste dochter). Frank T. Marzials waar we het in dit artikel over zullen hebben, start zijn werk dan ook met een noot waarin hij naar deze bronnen verwijst. Daarnaast noemt hij ook de *Dickensiana* van Mr. Kitton.

Wie was Frank T. Marzials 1840 – 1912.

In deze serie had ik wel verwacht beroepsschrijvers en Anglicisten tegen te komen, maar de variatie onder de biografen van Dickens is veel groter. Zo was Frank Thomas Marzials een accountant-general van het Britse leger en van geboorte een Fransman (Lille-1840) Wat heeft zo'n man met Dickens kan je je afvragen. Het zal wel iets met zijn familie en opvoeding te maken hebben gehad. Hij was de zoon van een dominee van een Franse

protestantse kerk in London en schoolmeester. Ik weet niet of een dominee de opvoeding van zijn zoon geslaagd kan noemen als die tijdens de Krimoorlog besluit het leger in te gaan, al zal zijn zoon's passie voor literatuur hem wel weer goed hebben gedaan. Literatuur "zat" in de familie, zo ook in Theophilus Marzials, een jongere broer van Frank. Die was dichter en zanger die behoorde tot de kunstenaarsbroederschap van de Pre-Raphaelite. Te aardig om hier niet te vermelden, maar zeker niet ten nadele van Frank, is dat deze dichtende broer vooral bekend staat als de dichter van het slechtste gedicht ooit geschreven in de Engelse taal.¹⁵ Daar moet natuurlijk ruimte voor worden vrijgemaakt:

A Tragedy

Theophilus Marzials

Death!

Plop.

The barges down in the river flop.

Flop, plop.

Above, beneath.

From the slimy branches the grey drips drop,

As they scraggle black on the thin grey sky,

Where the black cloud rack-hackles drizzle and fly

To the oozy waters, that lounge and flop

On the black scrag piles, where the loose cords plop,

As the raw wind whines in the thin tree-top.

Plop, plop.

And scudding by

The boatmen call out hoy! and hey!

All is running water and sky,

And my head shrieks -- "Stop,"

And my heart shrieks -- "Die."

* * * * *

My thought is running out of my head;

My love is running out of my heart,

My soul runs after, and leaves me as dead,

For my life runs after to catch them -- and fled

They all are every one! -- and I stand, and start,

At the water that oozes up, plop and plop,

On the barges that flop

And dizzy me dead.

15 <http://homepages.wmich.edu/~cooneys/poems/bad/index.html>

I might reel and drop.
 Plop.
 Dead.
 And the shrill wind whines in the thin tree-top□
 Flop, plop.
 □* * * * *□
 A curse on him.
 Ugh! yet I knew -- I knew --□
 If a woman is false can a friend be true?□
 It was only a lie from beginning to end --
 My Devil -- My "Friend"
 I had trusted the whole of my living to!
 Ugh; and I knew!
 Ugh!
 So what do I care,
 And my head is empty as air --
 I can do,
 I can dare,
 (Plop, plop
 The barges flop
 Drip drop.)
 I can dare! I can dare!
 And let myself all run away with my head
 And stop.
 Drop.
 Dead.
 Plop, flop.
 Plop.¹⁶

Ik hoort vader Marzials al zeggen:” Dan toch maar beter een zoon in het leger!”

Alhoewel gedecoreerd en geridderd om zijn verdiensten als militair is Frank toch vooral bekend geworden door zijn grote literaire kennis. Dat kwam tot uiting in een aantal biografieën van bekende schrijvers maar ook door vertalingen uit het Frans. Kortom het beeld dat ik van hem heb is dat van een gewaardeerd lid en steunpilaar van de Britse maatschappij.

16 <http://homepages.wmich.edu/~cooneys/poems/bad/Marzials.Tragedy.html>

Frank T. Marzials; *Life of Charles Dickens*¹⁷

De door mij besproken versie is afkomstig van het Project Gutenberg. De website van deze organisatie bevat een schat aan inmiddels rechten vrije boeken die zijn gedigitaliseerd en gratis kunnen worden gedownload. Het boek maakte deel uit van een serie genaamd:

"Great Writers." edited by Eric S. Robertson, m.a., professor of english literature and philosophy in the university of the Punjab, Lahore.

De inhoud

Het boek viel bij de criticus van *The Pall Mall Gazette*¹⁸ in de smaak. Wat de jonge Dickens allemaal overkwam is natuurlijk al eerder verteld merkt deze op, maar Marzials laat zien dat het opnieuw verteld kan worden zonder aan charme en belangstelling in te boeten. Daar kan ik het mee eens zijn. Wist u bijvoorbeeld dat John Dickens terwijl hij in de Marshalea zat gewoon zijn pensioen van de Navy doorbetaald kreeg? Voor Marzials is dat reden om op te schrijven dat natuurlijk het gevangenisleven geen pretje was, maar dat het aan de andere kant ook een zekere vrijheid gaf zich bevrijd te weten van schuldeisers, die voortdurend achter je aan zaten. Ja, hij durft zelfs zover te gaan om te stellen dat het de familie Dickens in de gevangenis financieel minder slecht ging dan daar buiten.

Het verhaal van de schoenpoetsfabriek is inmiddels gemeengoed geworden evenals de poging van zijn moeder om hem weer terug te laten keren naar de fabriek in plaats van naar school. De Wellington House Academy waar Dickens dan naar school gaat heeft als hoofd een zekere mr Jones die vooral bekend wordt door de slaag die hij zijn pupillen met het rietjes geeft om de orde te handhaven. Marzials weet dit feit met zijn verhaal van zijn scherpe kant te ontdoen door er op te wijzen dat Charles waarschijnlijk de meeste klappen wel zal hebben ontlopen. Hij was niet intern op deze school en zag dus na schooltijd zijn ouders, zodat mr. Jones zich tegenover hem wel zal hebben ingehouden.

Marzials heeft geen hoge pet op van de schoolboekenkennis die Dickens op die "Academy" heeft opgedaan. Dickens was in die jaren te vergelijken met een spons die indrukken in zijn geest opzooog waar hij de rest van zijn schrijversleven uit heeft geput. London, het leven op straat, het erbarmelijke onderwijs, de hebzucht bij de bovenlaag met tegelijkertijd de armoede bij de onderlaag; zijn boeken staan er vol van. Ook de vele typetjes die hij in zijn romans gebruikte vond hij dicht bij huis. Eerst en vooral zijn beide ouders,

17 Eerste uitgave: Walter Scott Publishing, London, 1887

18 *Pall Mall Gazette*, March 31, 1887

dan zijn ervaringen met vooral jonge vrouwen en later zijn vrienden en bekenden. Delen van hun karakter of gedrag stuk voor stuk door hem in zijn boeken gebruikt.

Zijn eigen karakter was er één van hard werken of zoals Marzials het zegt: De ervaringen met zijn vader hadden hem geleerd dat als je iets de moeite waard vindt om te doen dat je het dan beter goed kunt doen. Dat heeft natuurlijk ook zijn keerzijde als het doorslaat naar te hard werken. Zeker in de fase waarin hij ook nog eens reeksen lezingen gaf heeft hij het te bont gemaakt een vindt hij eigenlijk nergens meer rust. Ook de lange wandelingen en rijtochten die hem vroeger rustig maakten doen dit nu niet meer. De voortdurende werkdruk, reisdwang, slapeloosheid en ook problemen in zijn privé-leven eisten uiteindelijk hun tol.

Van het verslag van zijn eerste reis naar Amerika vallen Marzials twee zaken op. Het algemeen bekende dat zijn enthousiasme voor het land omslaat in een behoorlijke teleurstelling, maar ook dat zijn relatie met zijn vrouw toen nog uitstekend was. Hij bewondert haar om de wijze waarop zij de verre reizen in dat land en de verplichtingen die zij als de vrouw van een publiek-figuur moest meemaken ondergaat. Ook voor hem leverde dat in die hoedanigheid het probleem op dat hij niet over alle onderwerpen vrijuit kon spreken. Volgens Marzials was dat ook één van de redenen dat hij zich niet zo uitgesproken over de slavernij en het internationale copyright heeft geuit zoals hij eigenlijk wilde. Dat zal ook mede hebben bijgedragen aan zijn teleurstelling in dit land. Dat harde werken zorgde er ondertussen wel voor dat zijn financiële positie er niet slechter op werd en hij zich steeds betere huisvesting voor zijn gezin kon veroorloven totdat hij in 1854 uiteindelijk de eigenaar wordt van zijn jongens droom Gads Hill.

Alle romans worden door Marzials besproken en zij zijn de rotsen waar de tekst over zijn leven langs en tussen door stroomt.

In 1858 loopt zijn relatie met Catherine op de klippen en over de afhandeling daarvan is Marzials niet mals. Dickens had nooit de publiciteit moeten zoeken om zich te verdedigen tegen de geruchten die er in die tijd over zijn privé-leven de ronde deden. Met name de brief die hij aan zijn secretaris Arthur Smitt schrijft over de problemen met zijn vrouw vindt hij ronduit fout. Niet alleen had die brief nooit in de openbaarheid moeten komen, maar de brief had nooit geschreven mogen worden.

Ellen Ternan wordt in het boek nergens genoemd, al scheert de schrijver wel vlak langs haar als hij het treinongeluk bij Staplehurst beschrijft op de eerste bladzijde van hoofdstuk XIII:

“..A bridge had broken in; some of the carriages fell through, and were smashed; that in which Dickens was, hung down the side of the chasm.

Of courage and presence of mind he never showed any lack. They were evinced, on one occasion, at the readings, when an alarm of fire arose. They shone conspicuous here. He quieted two ladies who were in the same compartment of the carriage...

In ruim honderd vijftig pagina's maakt de schrijver ook de nodige behartigenswaardige, zij het beperkte opmerkingen over de stijl en de sterke en zwakke punten van de romans. Met opzet besteed ik daar geen aandacht aan omdat die buiten het kader van van deze reeks vallen. In dit relatief kleine aantal pagina's weet hij ook nog een uitgebreide bibliografie en bronnenlijst te plaatsen.

Het tijdsbeeld

We zijn met dit boek in de periode aangeland waarin blinde verering van Dickens voorbij was. Kritiek mocht, maar dan wel op de schrijver maar met die op de persoon Dickens moest men heel voorzichtig zijn. Deze bleef een uitmuntend vader en dan misschien wel niet de zeer liefhebbende echtgenoot, maar dan toch in ieder geval niet de man die een relatie met een andere vrouw had.

Die vorm van kritiek zien we ook bij het hoven al aangehaalde blad *The Pall Mall Gazette*. Een puntje van kritiek op Marzials boek vormt tegelijk kritiek op de persoon Dickens. Al wordt het wel omgeven door positieve opmerkingen over de schrijver Dickens:

One side of Dickens's character, however, is left almost entirely untouched, and yet it is one in every way deserving of close study. That Dickens should have felt bitterly towards his father and mother is quite explicable, but that, while feeling so bitterly, he should have caricatured them for the amusement of the public, with an evident delight in his own humour, has always seemed to us a most curious psychological problem. We are far from complaining that he did so. Good novelists are much rarer than good sons, and none of us would part readily with Micawber and Mrs. Nickleby. Still, the fact remains that a man who was affectionate and loving to his children, generous and warm-hearted to his friends, and whose books are the very bacchanalia of benevolence, pilloried his parents to make the groundlings laugh, and this fact every biographer of Dickens should face and, if possible, explain.

Conclusie

Wat opvalt aan het inmiddels toch al meer dan honderd dertig jaar oude boek is de frisse stijl. In zijn opsomming van de bekende gebeurtenissen in

Dickens' leven weet hij hier en daar toch nog zaken te melden die je als lezer verrassen. In de bespreking van de boeken (alle romans en de kerstverhalen passeren de revue) laat hij ook een eigen geluid horen waar zijn grote belezenheid uit blijkt. Het bespreken van dit commentaar vormt echter geen onderdeel van deze reeks. Dickens komt in dit boek(je) als schrijver en als persoon op zo'n manier aanbod dat we hem weer als mens gaan zien in plaats van de heilige die vlak na zijn dood nog was. Hij is een opmerkelijk mens als we alleen al kijken naar zijn ongelooflijke productie en populariteit, maar heeft ook zijn fouten. Marzials was duidelijk een man die gewend was zijn mening op heldere wijze te geven. Gezien zijn professionele achtergrond is dat eigenlijk ook wel logisch.

Claire Tomalin: *Charles Dickens a Life* , oktober 2011.

Het lijkt wellicht wat voorbarig om nu reeds dit boek te bespreken echter, de Dutch Dickensian is niet het eerste blad waarin dat gebeurt. In Vrij Nederland van 29 oktober 2011 staat een bespreking van bovengenoemd werk door Maarten 't Hart, niet de geringste Nederlandse kenner van Dickens. De titel van de bespreking luidt: "Genoeg van Dickens, lekker boek maar overbodig." Een duidelijke conclusie maar klopt die? Het antwoord op die vraag is tweeledig: ja EN nee.

Ja, als je de biografieën door Ackroyd, Kaplan en last but not least Slater een beetje kent, als je de Pilgrim Edition Letters of Charles Dickens Volume 1 tot en met 12 een beetje kent, als je het werk van Paroissien, Bodenheimer, Sanders en Jordan hebt gelezen en natuurlijk ook het boek van Tomalin uit 1990: *The Invisible Woman, the story of Nelly Ternan and Charles Dickens*, dan staat er niet veel nieuws in. Er is inderdaad de afgelopen tien, twintig jaar ongelooflijk veel gepubliceerd. En dat is logisch omdat sinds 2002 alle nog bestaande brieven van Dickens in The Pilgrim Edition gelezen kunnen worden. Oudere schrijvers over Dickens zijn daardoor wat feiten en achtergrond informatie betreft, gedateerd.

Hier rijst de vraag , zoals men die in het Noorden van Nederland zou stellen: maar ben je dat nodig?

Is het relevant voor meer inzicht, begrip, waardering voor de romans van Dickens indien je meer van zijn leven weet? Opmerkelijk is wel dat sinds de eerste opening van zaken over bijvoorbeeld de jeugd van Dickens zoals te lezen in *The Life* van Forster 1873, de bewondering voor Dickens op die onderdelen waarvan het publiek ging begrijpen dat hier echte levenservaring aan ten grondslag lag, alleen maar is toegenomen. De erkenning van zijn observatie vermogens en de wijze hoe Dickens die observaties koesterde en als literatuur weer terug wist te geven aan het lezers publiek, is daardoor des te groter geworden. Met het inzicht van nu is

de stelling volkomen gerechtvaardigd dat *Great Expectations* en *Our Mutual Friend*, zijn laatste twee afgeronde romans, veel meer weergeven wat er in zijn leven afspeelde dan dat tijdgenoten konden vermoeden. In de persoon, karakter en gedrag van Estella zijn ontegenzeggelijk de ervaringen van Dickens met Nelly Ternan verwerkt. Natuurlijk het mag iedereen worst zijn wat er sinds Edgar Johson *Charles Dickens His Tragedy and Triumph*, 1952, allemaal boven water is gekomen en het daarmee onbelangrijk vinden. Wat inzicht in Dickens betreft verblijf je dan wel in een wat achteraf watertje. Overigens het maakt Johson er niet kleiner door, het blijft een schitterend boek, jammer dat hij niet over alle feiten beschikte.

Nee, Tomalin heeft geen overbodig boek geschreven. Als je al die ontwikkelingen niet zo accuraat gevolgd hebt dan is het een lekker leesbaar boek uitstekend geschikt om leden van branches en fellowship op de hoogte te brengen van wat er zoal sinds 1990 aan nieuw materiaal bekend is geworden.

Met mooie hoofdstukken, waarin bekende zaken toch weer een nieuw accent lijken te krijgen. Zoals hoofdstuk 5 "Four Publishers and a Wedding" dat vertelt over het Annus Mirabilis 1836. Hoofdstuk 6 met de intrigerende titel "Till Death us part" waarin Tomalin John Forster meer eer geeft en de relatie met Dickens duidelijker onderstreept dan menig een die haar op het pad van biografie schrijven is voorgegaan. Daar waar eerdere biografen de stelling hebben verkondigd dat Forster zich zelf wel als erg belangrijk afficheerde in *The Life*, maakt Tomalin duidelijk dat hij, Forster, inderdaad een uitermate bijzondere plaats had in het universum van Dickens en dat die plaats, wellicht iets minder vriendschappelijk, als de literair agent par excellence van Dickens, tot het laatst toe door Forster bekleed is. Hoofdstuk 18 "Little Dorrit and Friends" waarin Tomalin de vervreemding tussen Charles & Catherine goed weet te onderbouwen. Hoofdstuk 21 "Secrets, Mysteries and Lies" de totale ontwrichting van het huwelijk en de vreemde wereld waarin Dickens zich ging bewegen door te vallen voor een meisje dat zijn dochter had kunnen zijn. Hoofdstuk 22 met de mooie titel "The Bebelles Life" dat heel prettig klinkt maar eigenlijk een treurlied vol ellende en tragedie is, over de periode 1862 – 1865. Een periode die eindigt met het Staplehurst ongeluk.

Het laatste hoofdstuk 27 "The Remembrance of my Friends" is uitermate interessant, Tomalin beschrijft daarin hoe de Dickens clan verder ging na de dood van Dickens maar ook de interactie tussen Nelly, Georgina, Katey en later Henry. Een aantal zaken staan niet zo helder of zijn afwezig in Tomalin's eerdere biografie over Nelly Ternan. Tomalin heeft kennelijk nog meer mogen putten uit het Gladys Storey archief in het Dickens museum.

Een minder bekend portret van Dickens, V.S. 23 januari 1842 door Pierre Morand, uit Baker 1908.

In een voetnoot komt Tomalin terug op haar in 1990 ingenomen standpunt inzake het overlijden van Dickens. In *The Invisible Woman* beschrijft ze in een Postscript de dood van Dickens die, in tegenstelling tot de gangbare opvatting van het overlijden in Gad's Hill, zou hebben plaatsgevonden in het huis van zijn minnares: "No more information has come to lighth since then and I accept that it seems an unlikely story, although not an impossible

one, given what we know of Dickens's habits" (note 29 , hoofdstuk 26 uit huidige biografie).

Samen met Slater *Charles Dickens* 2009, dat zich richt op de schrijvers activiteiten van Dickens, heb je met Tomalin 2011, een redelijk compleet beeld van wat er anno nu over Dickens gezegd kan worden.

Uitermate verbazing wekkend is *a Life* in één opzicht: het laat je bewust worden van de immense hoeveelheid marmerachtig suiker beton die over de nagedachtenis van Dickens is uitgestort. En dat allemaal onder het mom van 'het bewaren van de goede naam'. Voor een groot gedeelte flauwekul: de Dickens erfenis moest in klinkende munt worden omgezet en dat zou niet of minder gekund hebben indien zowel Dickens alsmede zijn erfgenamen minder spastisch en verwrongen met de feiten zouden zijn omgesprongen. Passages uit brieven werden met Oost-Indische inkt gezwart, Forster heeft boeken vol met brieven verknipt , verdraaid en vernietigd, de brieven zoals in 1880 uitgegeven door Mamie Dickens en Georgina Hogarth waren bewerkt en ook zo nodig gezwart. Met UV en infra-rood licht is de schijnbaar verdwenen tekst nu weer leesbaar gemaakt. Ongeveer 40% van de voetnoten refereren aan de brieven. De aanvankelijk verminkte brieven zijn in hun oorspronkelijke gedaante weergegeven en hebben hun terechte plaats hervonden in de monumentale uitgave van *The Pilgrim Edition of the Letters of Charles Dickens*, 12 volumes, 1965 – 2002, edited by Madeline House, Graham Storey, Kathleen Tillitson, K. J. Fielding, Nina Burgis, Angus Easson.

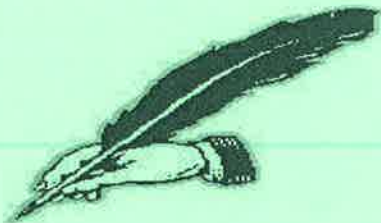
Bericht aan de lezers

Vanwege een fundamenteel verschil van inzicht tussen ondergetekende en het bestuur of leden daarvan, over hoe om te gaan met censuur van teksten geschreven door ondergetekende en eventueel te gebruiken voor de bundel, heeft de laatste besloten zijn lidmaatschap van de Haarlem Branch te beëindigen en daarmee stopt ook zijn werk voor de Dutch Dickensian.

Met vriendelijke groet,

Ton Vroom

Van de redactie.

In The Dutch Dickensian worden, ter beoordeling van de redactie, artikelen opgenomen die betrekking hebben op:

Leven en Werken van Charles Dickens

Tijdgenoten die raakvlakken hebben met Charles Dickens.

Onderwerpen die licht doen schijnen op de tijd waarin Charles Dickens leefde.

Boekbesprekingen van oude of nieuwe uitgaven alsmede recensies van uitbeeldingen van werken van Charles Dickens op DVD etc.

Zowel artikelen geschreven in de Nederlandse taal alsmede in het Engels kunnen worden geplaatst.

Redactie adres:

Guus de Landsheer: aadel@wxs.nl

Van de artikelen.

Artikelen dienen bij voorkeur als een platte tekst of neutraal Word bestand, zonder opmaak, te worden aangeleverd. Voetnoten dienen aan het eind van het artikel te worden geplaatst. Suggesties voor bijbehorende illustraties zijn ter beoordeling van de redactie.

Van de verschijning.

The Dutch Dickensian verschijnt vier maal jaarlijks, zoveel mogelijk voorafgaande aan de bijeenkomsten van de leden van de Haarlem Branch.

Van de auteur- en andere rechten

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens bestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enigerlei wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door foto kopieën, of enige andere wijze of manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

